

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU
FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

İRAN ÜLKE BÜLTENİ

EKİM 2017

GENEL BİLGİLER

Resmi Adı: İran İslam Cumhuriyeti

Yönetim Şekli: Teokratik Cumhuriyet

Dini Lider: Ayetullah Ali Hamaney

Cumhurbaşkanı: Hasan Ruhani

Yüz Ölçümü: 1,636,000 km²

Toplam Nüfus: 81,2 milyon

Nüfus Artış Hızı: % 1.1

Ortalama Yaşam Süresi(Kadın-Erkek):

Erkek: 75, Kadın: 77

Nüfus Dağılımı(Etnik-Dini): Yüzde 99'u Müslüman olan İran nüfusunun (%90 Şii - %10 Sünni) yüzde

Konuşulan Diller: Farsça, Azerice, Kürtçe, İngilizce

Başkent: Tahran

Başlıca Büyük Şehirler: Tahran, Meşed, İsfahan, Kerec, Tebriz, Şiraz

Para Birimi: 1 Dolar = 34,000 İran Riyali

Saat Farkı: İran saati Türkiye saatinden 1 saat 30 dakika ileride bulunmaktadır. GMT'den 4 saat 30 dakika ileridedir.

Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar: BM, İslam İşbirliği Teşkilatı, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı, İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamentolar Arası Birliği (İSİPAB), Developing 8 (D-8), Bağlantısızlar Hareketi (NAM), Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü (KSYÖ), Şangay İşbirliği Örgütü (Gözlemci Üye)

Resmi Tatiller: Perşembe ve Cuma; hafta sonu resmi tatil günleridir. Kamu kurumları tam gün tatildir. Kamu Tatil Günleri;

Hicri Takvime Göre Belirlenen Tatiller: Erbain (İmam Hüseyin' in ölümünün 40. günü), Hz. İmam Rıza'nın ölüm yıldönümü, Hz. Peygamberin ve İmam Cafer Sadık'ın Doğum günü, Hz. Fatıma'nın ölüm yıldönümü, Hz. İmam Musa Kazım'nın ölüm yıldönümü, Hz. Mehdi'nin Doğum yıldönümü, Hz. Ali'nin ölüm yıldönümü, Ramazan Bayramı , 1. Gün, Hz. İmam Cafer'in ölüm yıldönümü, Kurban Bayramı, Dini Bayram, Tasooa, Ashooraa, Hz. Peygamberin ve İmam Hasan Mücteba'nın ölüm yıldönümü

- 10 Şubat İran Devrim yıldönümü
- 19 Mart Petrolün Millileştirilmesi günü
- 21-29 Mart Nevruz
- 01 Nisan İran İslam Cumhuriyeti günü
- 02 Nisan Doğa günü
- 04 Haziran İmam Humeyni'nin ölüm yıldönümü

MEVCUT SİYASİ VE İDARİ YAPI/YÖNETİM ŞEKLİ

Şah yönetimi 11 Şubat 1979 tarihinde devrilmiş ve dini esasa dayalı bir devlet düzeni kurulmuştur. İran Anayasası 3 Aralık 1979 tarihinde yürürlüğe girmiş, 1989 yılında revize edilmiştir. İran'da gücün ulema ile halk tarafından seçilen temsilciler arasında hiyerarşik olarak paylaşıldığı, dini teokrazi ile Başkanlık sistemi karışımı kendine özgü bir yönetim biçimi hâkimdir.

İran'da siyasi parti temelinde bir yapılanma bulunmamaktadır. Siyasi hayatta, partiler yerine daha çok baskı/çıkar grupları olarak adlandırılabilir yapılar rol oynamakta, bu gruplar seçim zamanlarında büyük ittifakların çatısı altında toplanmakta ve seçimlerden sonra tekrar dağılmaktadır. İran, 31 vilayetten oluşmaktadır. Valiler, İçişleri Bakanının teklifiyle Hükümet tarafından atanmaktadır.

Dini Lider/Rehber (supreme leader): İran'da kuvvetler ayrılığı prensibi geçerli olmakla beraber, erkler (yasama, yürütme ve yargı) Rehber'in gözetimi altındadır. Hâlihazırdaki dini lider (Rehber), İslâm Cumhuriyeti'nin kurucusu Humeyni'n vefatından sonra (1989'da) seçilmiş olan Ayetullah Ali Hameney'dir. Rehber, din adamlarından oluşan Uzmanlar Meclisi tarafından ömür boyu süreyle seçilmektedir. Nizami ordu, Devrim Muhafızları, İçişleri Bakanlığı ve istihbarat kuruluşları doğrudan Dini Lidere bağlıdır. Dini Lider, İçişleri Bakanlığı üzerindeki yetkilerini Cumhurbaşkanıya devredebilir.

Anayasayı Koruyucular Konseyi (guardian council): Dini Liderlik Makamınca seçilen güncel bilgilere sahip 6 kişilik hukukçu heyetinden oluşan Anayasal bir kurumdur. 6 yıllık dönemler itibarıyla görev yapan bu kurumun başlıca görevi; İslâmi Danışma Meclisi kararlarının Anayasa'ya ve Devletin resmi mezhebine uygunluğunu denetlemektir. Ayrıca, cumhurbaşkanlığı seçimlerine katılma başvurusunda bulunan aday adayları arasından adayları tespit etmektedir.

Devlet Uzlaştırma Konseyi (expediency council): Din adamı ağırlıklı Anayasayı Koruyucular Konseyi ile İslâmi Danışma Meclisi arasında yasama sürecine ilişkin ortaya çıkabilecek uzlaşmazlıkların giderilmesi amacı ile kurulmuştur. Anayasa değişiklikleri konusunda Dini Lidere görüş bildirir. Ayrıca, Meclis ve Anayasayı Koruyucular Konseyi arasında ortaya çıkan görüş ayrılıklarını inceleyerek alınacak nihai tutum konusunda Dini Lidere öneride bulunur. Üyeleri Dini Lider tarafından atanmaktadır.

Yasama (İslam Danışma Meclisi/İran İslam Parlamentosu): 4 yıllık dönemler için halkın doğrudan ve gizli oy ile seçtiği 290 milletvekilinden oluşan İran Danışma Meclisi (parlamento), sadece bir yasama organı niteliğinde olmayıp; idarenin tüm eylem ve işlemlerinde inceleme ve araştırma yapma yetkisine sahiptir. Kanun teklifi Bakanlar Kurulu Üyelerinin ortak kararı, kanun tasarıları ise en az 15 milletvekilinin talebi ile meclise sunulur. (<http://en.parliran.ir/>)

Yürütme (hükümet); Anayasayı Koruyucular Konseyi'nin onayını almış adaylar arasından belirlenen ve 4 yıllık dönemler için doğrudan halk tarafından (genel seçimlerde) seçilen Cumhurbaşkanı aynı zamanda Hükümet başkanıdır. Hükümetin göreve başlayabilmesi için Parlamentodan güvenoyu alması gerekmektedir. Halen cumhurbaşkanlığı görevini Dr. Hassan Rouhani yürütmektedir. Başbakanlık Kurumu bulunmamaktadır. (<http://www.president.ir/en/>) Son Cumhurbaşkanlığı seçimleri 19 Mayıs 2017 tarihinde düzenlenmiş olup, Cumhurbaşkanı Ruhani, oyların %57'sini alarak ilk turda ve ikinci kez Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

Yargı; yasama ve yürütmeden bağımsız olarak iş görmektedir. Adalet Bakanlığı, yargı ve yürütme erkleri arasındaki koordinasyonu sağlamakla yükümlüdür. Yargı erkinin işleyişinden, Dini Lider tarafından içtihat verme yetkisine haiz ulema arasından 5 yıllık süre için atanan Yargı Erki Başkanı sorumludur. İran devriminin ardından mevcut Kara Avrupası Hukuk Sistemi, İslâm Hukuku ile birleştirilerek oluşturulan İran hukuk sisteminde, İslâm hukuku daha çok aile hukuku ve ceza hukuku alanlarında uygulanmaktadır. (<http://www.justice.ir/home>)

GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜMÜ

GSYİH(Gayri Safi Yurtiçi Hasıla): 436,2 Milyar ABD doları

Kişi Başı GSYİH: 5,373 ABD Doları

Ekonomik Büyüme Oranı: % 3,8

İşsizlik: % 13.1 (Ortalama iş gücüne oranla)

Ekonomi Sektörel Dağılım: Sanayi: % 24.5, Tarım: % 18.8, Hizmetler: % 57.3, Petrol: % 9.4

Kredi Faiz Oranı: % 14

Kalkınma Programı-Öncelikli Sektörler: Bilim ve teknoloji, Finans ve bankacılık, Petrol ve Doğalgaz

Ana İhracat Kalemleri: Ham petrol, işlenmiş petrol ürünleri, etilen polimerleri ve demir cevherleri.

Ana İthalat Kalemleri: Buğday, pirinç, mısır ve elektrikli cihazlar.

Önemli Ticaret Ortakları: Çin, Hindistan, G.Kore, Türkiye.

Ekonomik Durum: Ekonomik geliri esas itibarıyla petrol ve doğalgaz ihracatına dayanmaktadır. Kamu ekonomisinin ve korumacılığın etkin olduğu ülkede son yıllarda özel sektör de gelişme göstermektedir. 1980'li yıllardan beri maruz kaldığı uluslararası yaptırımlar/ambargolar ülke ekonomisinin potansiyelinden az gelişmesine sebep olmuştur.

Söz konusu ambargolar, geçmiş dönemde İran riyalinin aşırı değer kaybetmesine, resmi kur ile piyasa kuru arasındaki farkın büyümesine yol açmıştır. Döviz kurlarında yükselme, fiyatlar genel düzeyinde artışı da beraberinde getirmiştir. Döviz kurundaki yükselme büyük ölçüde ithal girdi ile çalışan İran imalat sektöründe maliyet artışına ve enflasyona sebep olmuştur. (Enflasyon & Döviz Kurları-İMB-: http://cbi.ir/default_en.aspx)

Ayrıca, petrolün uluslararası fiyatının 2014 yılının ikinci yarısından itibaren otuz dolara kadar düşmesi, düşük olan üretim ve ihracatının yanısıra ihracat gelirinin de azalmasına ve dolayısıyla ekonomik büyümenin düşük kalmasına yol açmıştır. Ekonominin son iki yıldır durgunlaşması, bütçe açığı, yükselen işsizlik, değer kaybeden ulusal para, iç finansmanda yaşanan darboğaz ve dış ticaret açığıyla beraber cari işlemler fazlasındaki azalma ekonominin başlıca sorunlarıdır. Özetle, İran'ın ihracat ve bütçe gelirlerinin petrol ve doğalgaza bağımlı olması nedeniyle, ambargoların yol açtığı ticaretteki gerileme ekonomik zayıflamayı da beraberinde getirmiştir.

Bu çerçevede, ülkenin özkaynak zenginliğine sahip Hükümetin öncelikleri arasında yüksek enflasyonun kontrol altına alınması, işsizliğin düşürülmesi, mali disiplin ve döviz kurunda istikrarın sağlanması (ve resmi ve piyasa döviz kuru arasındaki farkın azaltılması), (özellikle yabancı sermaye için) yatırım ortamının iyileştirilmesi, finansal kaynaklara/kredilere ulaşımın kolaylaştırılması, özel sektörün ekonomideki payının artırılması, özel sektör yatırımlarının geliştirilmesi suretiyle ekonomik büyümenin (makro-ekonomik istikrarın) sağlanması ve böylelikle sosyal koşulların da düzeltilmesidir.

Öte yandan; İran bankacılık sektörünün küresel bankacılık sistemi ile entegrasyonunun gecikmesi, ambargo sonrası yeni dönemde hızlı ekonomik büyüme için ihtiyaç duyulan doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ve dış ticaretin gelişmesini engellediği değerlendirilmektedir.

IMF'nin İran ekonomisi ve finans sistemi hakkında hazırladığı "2016 yılı ülke değerlendirme raporu" 2017 yılı Şubat ayında IMF'nin web sayfasında (<https://www.imf.org/~media/Files/Publications/CR/2017/cr1762.ashx>) hizmete sunulmuştur.

İran, cari işlemler bakımından fazla veren bir ülkedir. Ancak 2011 yılından beri fazla, düşüş eğilimindedir. İMB verilerine göre cari işlemler 2011 yılında 58 milyar dolar fazla verirken, bu durum 2015 yılında 9 milyar dolar seviyesine düşmüştür. Aynı şekilde petrol sektörü ihracatı da 2011 yılından beri düşüş trendi içindedir. Buna karşılık petrol harici sektörler ihracatı ise yükselme kaydetmektedir. Öte yandan, petrol hariç tutulduğunda, cari işlemler dengesi açık vermektedir.

IMF ülke raporuna göre; İran'ın toplam döviz rezervi (altın dahil) 2015 ve 2016 yıllarında sırasıyla 128 milyar dolar ve 132 milyar dolardır. 2017 yılında ise 148 milyar dolar olması öngörülmektedir. İran'ın toplam kamu borcu 2014 yılında 50 milyar dolar seviyesindeyken, 2015 yılında 158 milyar dolara yükselmiş, 2016 yılında ise 132 milyar dolara gerilemiştir. Kamu borcunun milli gelire oranı %35'tir. İran'ın dış borcu 2010 yılındaki 20 milyar dolar seviyesinden, 2015 yılında 6,3 milyar dolara gerilemiştir.

İran'da uygulanan KDV oranı %9, kurumlar vergisi %25, gelir vergisi ise kişilerin senelik gelire göre %0, %10 ve %20'dir. Temel gıdalar, tıbbi ilaçlar, tarım ürünleri ve el yapımı halılar KDV'den muaftır. Ayrıca, Serbest Ticaret Bölgeleri ve Özel Ekonomik Bölgelerde 10 ve 15 yıl süreli vergi muafiyetleri sözkonusudur. İran Hükümetinin 2017 yılı için belirlediği asgari ücret aylık 9,3 milyon Riyal'dır (245 dolar). Öte yandan, dört kişilik bir ailenin asgari geçim sınırı (living wage) ise 661 dolar olarak hesaplanmıştır.

OPEC üyesi olan İran toplam 157 milyar varil rezervi kapsamında ürettiği 3,9 milyon varil/gün petrolün 1,4 milyon varil/günlük kısmını ihraç etmiştir. Petrol varil fiyatının 50 dolar seviyesinde istikrar kazanması, yeni sahaların da devreye girmesiyle beklenen petrol ve doğalgaz üretim ve ihracat artışının ekonomisinin hızlı büyümesine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede özellikle enerji sektöründe inovasyona yönelik yeni teknoloji yatırımlarına öncelik verileceği anlaşılmaktadır.

IMF'nin 2017 yılı Şubat ayında yayınladığı ülke raporunda, 2016 yılında artmaya başlayan enerji (petrol+gaz) ihracat gelirinin devam eden yıllarda da yükselmeye devam edeceği öngörülmektedir.

İran'a Uygulanan Uluslararası Ambargoların/Yaptırımların Ekonomiye Etkileri:

1980'li yıllardan itibaren ABD, BM Güvenlik Konseyi ve AB'nin muhtelif (yaptırım/ambargo) kararları neticesinde, bazı ticari malların sevkiyatı ve nükleer faaliyetle ilişkili her tür ekipman ticareti ve yatırımı yasaklanmış, ayrıca İranlı bazı tüzel ve özel kişilerin yurtdışı varlıkları dondurulmuştur. Bu kararlar ile, AB üyesi ülkelerin İran'la yatırım ve mali ilişkileri tamamen yasaklanmıştır. Bu süreç, İran'ın en çok petrol ihracatında dramatik bir düşüşe yol açmıştır. Bu olumsuz durum aynı zamanda döviz girişlerinin azalmasına yol açmıştır.

Son olarak; İran'ın nükleer programına ilişkin olarak İran ile P5+1 ülkeleri (ABD, Rusya, Çin, İngiltere, Fransa, Almanya) arasında 24 Kasım 2013 tarihinde imzalanan geçici Anlaşma 14 Temmuz 2015'te Viyana'da İran ve P5+1 ülkeleri arasında (JCPOA-Ortak Kapsamlı Eylem Planı) imzalanmış ve yaptırımlar, istisnalar haricinde, 16 Ocak 2016 tarihi itibarıyla kaldırılmıştır. İran'ın nükleer tesisleri Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu'nun denetimine açılmış, İran nükleer silah yapmamayı taahhüt etmiştir. Anlaşmanın ihlali halinde ise tüm yaptırımlar yeniden yürürlüğe girecektir.

(İranla imzalanan nükleer anlaşmanın (JCPOA) kapsamına ilişkin bilgi notu için bakınız: http://eeas.europa.eu/archives/docs/top_stories/pdf/iran_implementation/information_note_eu_sanctions_jcpoa_en.pdf)

Bu çerçevede; finans, bankacılık ve sigorta sektörleri ile enerji ve petrokimya sektörü, gemicilik, gemi inşası, liman işletmeciliğine dair işlemler, altın ve diğer değerli metaller ticaretine yönelik yaptırımlar ile sınai üretimde kullanılan hammaddeler (alüminyum, çelik, kömür) ve yazılım ürünleri ile otomotiv sektörüyle ilgili mal ve hizmetlerin satışı, tedariki ve transferine yönelik yaptırımlar Avrupa Birliği tarafından ve ayrıca üçüncü ülkelere yönelik olmak üzere ABD tarafından uygulamadan kaldırılmıştır. (Başka bir ifadeyle, sözkonusu alanlarda uygulanan yaptırımlar Amerikan Hükümeti tarafından sadece ABD vatandaşı olmayan kişiler ve ABD dışında faaliyet gösteren kurumlar için kaldırılmıştır)

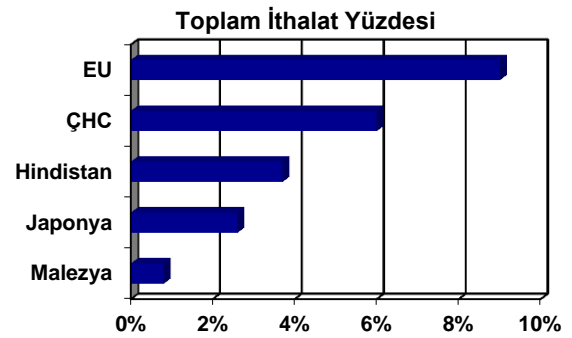
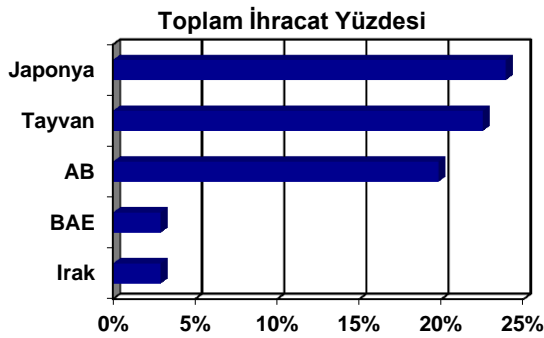
Avrupa Birliği; hammadde veya yarım halde metallerin transferi ve satışına uygulanan yasaklamayı kaldırmış ancak izne tabi tutmuştur. Keza, yazılım sektörüne ilişkin uygulanan yaptırım da AB tarafından kaldırılmakla birlikte, şayet yazılım nükleer veya askeri sanayide kullanılacak ise izne tabi olacaktır. (<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/iran/>)

Öte yandan, İran'ın nükleer programına yönelik uluslararası yaptırımlar kaldırılmış olmakla birlikte, ABD Hükümetinin kendi vatandaşlarının İran hükümeti ile ticari faaliyette ve finansal işlemlerde bulunmasına yönelik yaptırımları ile yabancı şahısların ABD üzerinden ilgili yasakları ihlal ederek ihracat yapmasına yönelik yaptırımları ve bu kapsamda İran'a yönelik bazı konulardaki (uluslararası teröre destek, kitle imha silahı ve balistik füze programı, İran'da ve Suriye/Yemen iç savaşında insan hakları ihlali yapan veya destek sağlayanlara yönelik) yaptırımları (bazı kurum ve şahısları içeren kara liste oluşturmak suretiyle) devam etmektedir. Söz konusu müeyyidenin kapsamı Amerikan Hazine Bakanlığının web sayfasında (OFAC: <https://sanctionssearch.ofac.treas.gov/>) duyurulmaktadır. İran Devrim Muhafızları Ordusu ve bağlı kuruluşları da söz konusu yaptırımların kapsamındadır.

Benzer şekilde Avrupa Birliğinin de, İran'a yönelik bazı konulardaki (silah ambargosu, füze teknolojisi, yasaklı kişilerin varlıklarının ve hesaplarının dondurulması, insan hakları ihlalinde sorumluluğu bulunan kişi ve kuruluşlara yönelik) yaptırımları devam etmektedir. (http://eeas.europa.eu/archives/docs/cfsp/sanctions/docs/measures_en.pdf)

Bu itibarla; İran ile ticaret yapan/yapacak firmaların, ABD ve AB'nin İran'a yönelik uyguladığı yukarıda belirtilen (kısmi) yaptırımları (ürün, şahıs, işlem bağlamında) dikkatle takip etmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

DEİK tarafından hazırlanan "Ambargo Sonrası İran Ekonomik ve Ticari Etki Analizi" için http://deik.org.tr/uploads/yayinlar/ambargo_sonrasi_iran_ekonomik_ve_ticari_etki_analizi/HTML/

Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkiler: İran ile 1996 yılında 1 milyar dolar seviyesindeki dış ticaret hacmi, 2012 yılında yaklaşık 22 milyar dolara ulaşmıştır. Dış ticaret dengesi, Türkiye aleyhine seyretmektedir. 2012 yılından beri düşüş trendi içinde olan ikili ticaret 2016 yılında 9,6 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Dışa kapalı ekonomik yapısı, uyguladığı dış ticaret kontrolleri, yüksek gümrük tarifeleri, tarife dışı engeller, bankacılık ve ödemeye ilişkin sorunlar, iki ülke arasındaki ulaşım ağlarının yetersizliği ve sınır kapılarında karşılaşılan başlıca sorunlardır. İran aynı zamanda Türkiye'nin Orta Asya pazarlarına ulaşımında en kısa güzergahtır.

Türkiye ve İran arasında 1 Ocak 2015 tarihinde yürürlüğe girmiş olan Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA) bulunmaktadır. Söz konusu Anlaşma kapsamında, ülkemiz İran'dan 125 sanayi ürünüde taviz almış olup, 140 tarım ürünüde İran'a tercihli tarife uygulamaktadır. (TTA Ürün Listesi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/11/20141104-2-1.pdf>)

Türkiye'nin İran ile Ticareti (Bin \$)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2017*	2 098 200	5 154 643	7 252 843	- 3 056 443
2016	4.966.176	4.699.777	9.665.952	266.399
2015	3.663.760	6.096.254	9.760.014	-2.432.494
2014	3.886.190	9.833.290	13.719.480	-5.947.099
2013	4.192.511	10.383.217	14.575.728	-6.190.705
2012	9.921.602	11.964.779	21.886.381	-2.043.176
2011	3.589.635	12.461.532	16.051.167	-8.871.898
2010	3.044.177	7.645.008	10.689.185	-4.600.831
2009	2.024.546	3.405.986	5.430.532	-1.381.439
2008	2.029.760	8.199.689	10.229.449	-6.169.929
2007	1.441.190	6.615.394	8.056.584	-5.174.204
2006	1.066.902	5.626.610	6.693.512	-4.559.709

*Ocak-Ağustos

Türkiye-İran Karma Ekonomik Komisyon 25. Dönem Toplantısı, Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanı Sayın Cevdet YILMAZ ve İran İletişim ve Bilgi Teknolojileri Bakanı Sayın Mahmoud Vaezi eşbaşkanlıklarında, 7-9 Nisan 2016 tarihlerinde Ankara ve Konya'da gerçekleştirilmiştir.

Türkiye'nin İran'a ihracatında önem arz eden başlıca ürün grupları; altın,çelik profil, lif kevha, otomotiv yan sanayi ürünleri, tütün ürünleri, sentetik iplik, inşaat aksamı, plastik levha ve elektrik motırları başta olmak üzere çok çeşitli sanayi ürünleri sayılabilir.

İran Dünya Bankası İş Yapma Kolaylığı Raporu Sıralamasında 189 ülke arasında 120.sırada yer almaktadır. Ülkenin aşağıda bazı kalemlerin kolaylığı açısından sıralaması verilmiştir.

İş Kurmak	İnşaat İzinleri	Elektrik Elde Etmek	Mülk Kaydı	Kredi Almak	Azınlık Yatırımcının Korunması	Vergi Ödemek	Sınır Ticareti	Sözleşmenin Bağlayıcılığı	İflas İstemi
102	27	94	86	101	165	100	170	70	156

İran WEF Küresel Rekabet Raporu Sıralamasında 4.1 puan ile 74.sırada bulunmaktadır.

	Sıra/140	Puan		Sıra/140	Puan
Temel Gereksinimler	63	4,6	Verimlilik Arttırıcılar	90	3,8
Kurumlar	94	3,6	Yüksek Eğitim ve Öğretim	69	4,3
Altyapı	63	4,2	Ürün Piyasa Etkinliği	109	4,0
Makroekonomik Ortam	66	4,8	İşgücü Piyasa Etkinliği	138	3,2
Sağlık ve İlköğretim	47	6,0	Mali Piyasa Gelişimi	134	2,8
İnovasyon ve Gelişmişlik Faktörleri	102	3,3	Teknolojik Atiklik	99	3,2
İş Gelişmişliği	110	3,5	Piyasa Büyüklüğü	19	5,2
İnovasyon	90	3,1			

Türkiye ile İran Arasında Yürürlükteki Anlaşma ve Protokoller

24 Mayıs 2007 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) Ticaret Anlaşması, İran ile Türkiye arasındaki ticaretin artırılması ve bölgede ekonomik entegrasyonun sağlanması yolunda önemli bir husus olup; Van Gölü Kuzey Geçiş Projesi’nin ilerleyen yıllarda tamamlanması ile iki ülke arasındaki taşımacılığın süresinin kısalması ve taşınan yük miktarının artması, böylece bölge içerisinde ticaret ve yatırım koridorlarının geliştirilmesi mümkündür.

Anlaşma Adı	İmza/Onay Tarihi
Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması	12.05.1980
Ekonomik, Sınai ve Teknik İşbirliği Anlaşması	09.03.1982
Ticaret Anlaşması	21.12.1996
Yatırımların. Karşılıklı Teşviki ve Korunması (YKTK) Anlaşması	21.12.1996
Deniz Ticaret Seyrüsefer Anlaşması	21.12.1996
Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı İdari Yardım Anlaşması	23.11.2000
Türk Eximbank-İran İhracat Garanti Fonu (EGFİ) Mutabakat Zaptı	14.06.2001
Türkiye- İran 16. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı	26.12.2001
Çifte Vergilendirmeyi Önleme (ÇVÖ) Anlaşması	17.06.2002
Karma Ulaştırma Komisyonu Mutabakat Zaptı	26.09.2002
Veterinerlik Alanında İşbirliği Anlaşması	02.10.2002
Türkiye-İran 19. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı	21.02.2007
Ortak Ticaret Komitesi 3. Dönem Toplantısı	13.12.2007
Türkiye-İran Sınır Ticareti Ortak Komitesi 4. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı	31.05.2008
Türkiye-İran Sınır Ticareti Ortak Komitesi 5. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı	12.10.2008
Enerji Mutabakat Zaptı	17.11.2008
Türkiye-İran 20. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı	26.11.2008
Türkiye-İran 4. Dönem Ortak Ticaret Komitesi Mutabakat Zaptı	27.04.2009
Türkiye-İran Sınır Ticareti Ortak Komitesi 6. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı	07.2009
Türkiye-İran 20. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı	03.02.2010
Türkiye-İran Tercihli Ticaret Anlaşması	01.01.2015

Türkiye ve İran arasında 1 Ocak 2015 tarihinde yürürlüğe girmiş olan Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA) kapsamında, ülkemiz İran’dan 125 sanayi ürünüde taviz almış olup, 140 tarım ürünüde İran’a tercihli tarife uygulamaktadır. (TTA Ürün Listesi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/11/20141104-2-1.pdf>)

FAYDALI BİLGİLER

Pazar ile İlgili Bilgiler

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

İran, “Paris Birliği” olarak da bilinen Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü'nün (WIPO), Sınai Mülkiyet Haklarının Korunması Uluslararası Sözleşmesini 2002 yılında imzalararak taraf olmuştur. (<http://www.wipo.int>)

Bununla birlikte, İran'da fikri, sınai mülkiyet (ticari marka, patent, telif) haklarının korunması bağlamında, yerli-yabancı ayrımı gözetmeden piyasada taklit ürünlerin satışının engellenmesi önem taşımaktadır. (<http://iripo.ssaa.ir>) İran ithalatında, Çin'in ağırlıklı bir yapıya sahip olduğu görülmektedir.

Ticari Anlaşmazlıkların Çözümü (Tahran Tahkim Merkezi)

Yabancı firmaların İran'da ticari faaliyetleri esnasında İranlı firmalarla yaşadıkları uyuşmazlıkların mahkeme aşamasından önce çözülebilmesini teminen İran Ticaret Odası (<http://iccima.ir>) bünyesinde oluşturduğu bir Hakemlik Mekanizması bulunmaktadır. Ayrıca, İranlı ve yabancı firmalar arasındaki ticari anlaşmazlıkların çözümü amacıyla 21 Mart 2017 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Tahran Ticaret ve Sanayi Odası nezdinde bir Tahkim Merkezi oluşturulmuştur. (<http://www.tccim.ir/english/>)

Tahran Ticaret Odası Tahkim Merkezinin İletişim Bilgileri:

Adres: Ghaemmaghame Farahane Avenue, Mirza Hasani Street, No:18 – Tehran

Tel: 00 98 21 -88 71 80 22 Eposta: legal@tccim.ir

İran'da Düzenlenen Uluslararası Ticaret/Sanayi Fuarlarına Katılım Sağlanması

Ekonomi üzerindeki uluslararası ambargoların kaldırılması, petrol üretiminin artırılması ve petrol fiyatının 50 dolar/varil seviyesinde istikrar kazanması, İran'ın döviz gelirinin artması, iç ticaret faaliyetlerinin ve yerli tüketimin canlanmasında başlıca etkenler olacaktır.

Bu çerçevede, İran'da düzenlenecek sektörel ticaret/sanayi fuarlarına katılım sağlanması önem taşımaktadır. Bazı uluslararası fuarlara Türkiye'den milli katılım sağlanmaktadır.

İran Fuarlarına “bireysel” veya “milli katılım” kapsamında ürünleriyle temsil sağlamak isteyen firmalarımız, Ekonomi Bakanlığımızın web sayfasının (www.ekonomi.gov.tr) –İHRACAT- başlığı altındaki –FUARLAR- bölümünü incelemesinde fayda görülmektedir. İran'da düzenlenen fuarların listeleri <http://eng.tpo.ir> veya <https://en.iranfair.com/> adreslerinde duyurulmaktadır.

Dağıtım Kanalları

İran'da ticari acenta ve distribütörlük aracılığı ile iş yapma biçimi oldukça yaygındır. Nakliye masrafları ucuz olduğu için firmalar kendi distribütörlük ağını kurmak yerine, kargo ve nakliye şirketleri ile çalışmaktadır.

Ülke çapında süpermarket zincirlerinin ve alışveriş merkezlerinin sayısı artmakla birlikte; Tahran'da bakkal ve butik gibi küçük ölçekli şirketler de oldukça yaygındır. Ayrıca, tarihi Tahran Kapalı Çarşısı da (Grand Bazaar), ülkenin ticaret ve ekonomi hayatındaki önemli yerini korumaktadır. Öte yandan, son yıllarda yabancı marka ürünlerin de yer aldığı modern alış-veriş merkezleri sayısında da artış söz konusudur.

Tüketici Tercihleri

İran'da tüketim harcamalarını ve talebini etkileyen faktörler şunlardır;

- Nüfusun yaklaşık %60'ı 30 yaşın altındadır.
- Genç nüfus eğitilidir ve dünya piyasalarını takip etmektedir.
- Uzun yıllar devam eden ambargolar; ekonominin daralmasına (ulusal sanayinin gelişmemesine, orta sınıfın zayıflamasına, gelir dağılımının bozulmasına, işsizliğin artmasına, enflasyon nedeniyle satın alma gücünün düşmesine) yol açmıştır.
- Kırsal alanlardan kentlere yaşanan göç, çarpık kentleşme ve kayıt-dışı ekonomi sorunlarını da beraberinde getirmektedir.
- Uluslararası ambargoların kalkmasıyla, gelirin artması, dolayısıyla iç piyasa ve tüketimin gelişmesi beklenmektedir.
- İthal mallara talep artmaktadır.
- Pazar araştırması, fuarlara katılım ve reklam gibi pazarlama teknikleri, markaya bağlılık sağlanması ve piyasa payının artırılması için önemlidir.

Reklam ve Promosyon

İran'da sıklıkla kullanılan bir pazarlama unsuru, işletim hakkı belediyelere ait olan şehir ilan panolarıdır. Radyo ve televizyon yayınları, devletin kontrolündedir. "Tehran Times" ve "Iran Daily", İngilizce olarak yayınlanan günlük gazetelerdir. Ayrıca "Press TV" adlı İngilizce kanal, uydu aracılığıyla izlenebilmektedir.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Standart bilgilere ek olarak ürün etiketlerinde eşyanın brüt ağırlığı, ürünün menşei, imalatçının adı ve ticaret ünvanının yer alması gerekmektedir. Yiyecekler, kozmetikler ve medikal ve veterinerlik amaçlı tıbbi ürünler için özel etiketleme prosedürleri uygulanmaktadır. Etiketlerin ve kullanma talimatlarının Farsça dilinde hazırlanması bazı durumlarda kanunen gereklidir.

İran'a ihraç edilecek ürünlerin ürünün yapısına, taşıma şekline ve iklim koşullarına göre güvenli bir şekilde paketlenmesi gerekmektedir. Yabancı bir ticari marka ile ilgili şerit ve bandrol içeren ambalaj malzemelerinin ülkeye girişi yasaktır.

Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri

Türk Hava Yollarının Tahran, Tebriz ve Meshed'e seferleri bulunmaktadır. Türkiye ile İran arasında demiryolu ile yolcu taşımacılığı, İstanbul-Tahran-İstanbul arasında haftada bir gün çalışan ve kuşetli vagonlardan teşkil edilmiş Trans Asya treni ve Van-Tebriz-Van arasında haftada bir gün çalışan ve kuşetli vagonlardan teşkil edilmiş tren ile sağlanmaktadır. Ancak, güvenlik sorunları nedeniyle İran'a yönelik tren seferlerine bir süre ara verilebilmektedir. (TCDD Danışma Hattı: 444 8 233)

Coğrafi yakınlığı nedeniyle Türkiye ve İran arasında demiryolu ile yük taşımacılığı ucuz ve güvenli bir yol olabilecek iken; demiryolu hizmetlerinin yetersiz olması, özellikle Van Gölü geçişlerinde yetersiz Ro-Ro uygulamaları ve güvenlik kaygıları nedeniyle vagon taşımacılığı zorlaşmaktadır. (TCDD Yurtdışı Yük Taşımacılığı: <http://www.tcddtasimacilik.gov.tr/uluslararası>)

İŞ KONSEYİ KÜNYESİ

Kuruluş Yılı: 2001

Türk Tarafı Başkanı: Bilgin Aygöl

Firma ve Unvanı: Atis Fuarçılık A.Ş., Başkan

Karşı Kanat Başkanı: Reza Kami

Kurum ve Unvanı: Tebriz Tic. San. Odası Yönetim Kurulu Üyesi

Muhatap Kuruluş: İran Ticaret Sanayiler, Madenler ve Ziraat Odaları (ICCIMA)

İş Konseyi Yürütme Kurulu Üyeleri

Ad-Soyad	Firma	Konsey Ünvanı
Bilgin Aygöl	Atis Fuarçılık	İş Konseyi Başkanı
Hülya Ulusoy	Ulusoy Karadeniz Nakliyat	İş Konseyi Başkan Yardımcısı
Ayhan Fidan	Fdn İnşaat	İş Konseyi Başkan Yardımcısı
Özgür Varlık	Akkök Holding	İş Konseyi YK Üyesi
Fatih Yücelik	Aşkale Çimento	İş Konseyi YK Üyesi
Adil Pelister	Beta Kimya	İş Konseyi YK Üyesi
Mehmet Emin Değer	Değer Nakliyat	İş Konseyi YK Üyesi
Sadık Ayhan Saruhan	Fakir Elektrikli Ev Aletleri	İş Konseyi YK Üyesi
Osman Aksoy	Hayat Holding	İş Konseyi YK Üyesi
Emin Taha	Taha Kargo	İş Konseyi YK Üyesi
Selçuk Akat	Adco Petrol Katkıları	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Volkan Akan	Akan-Sel Nakliyat	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Kamilhan S. Yazıcı	Anadolu Efes Biracılık	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Mehmet Hamedî	Borusan Mannesman	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Mehmet Güldalı	Gülsüt Tarım Hayvancılık	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Salih Levent Kaçar	Kalyon İnşaat	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Rıza Eser	Kibar Dış Ticaret	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Keyan Zülfikari	Ktm Kimyevi Maddeler	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Mustafa Sağlam	Türkiye Finans Katılım Bankası	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Hasan Hüsnü Okur	Vepa Fırça	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)

İş Konseyi Çalışan Bilgileri

Suzan Calliau, Bölge Koordinatörü

Akın Dıblan, İş Konseyleri Koordinatörü

Buğra Karahan, İş Konseyleri Koordinatör Yardımcısı

İŞ KONSEYİ HAKKINDA

2001 yılında Iran Chamber of Commerce, Industries, Mines and Agriculture (ICCIMA) ile imzalanan anlaşma ile DEİK çatısı altında kurulan Türkiye – İran İş Konseyi'nin amacı ikili ekonomik ilişkilere bir ivme kazandırmaktır. Bu çerçevede İş Konseyi, iki ülke arasındaki ilişkilerin önündeki engellerin kaldırılması; bankacılık, taşımacılık, taahhüt ve karşılıklı yatırım alanlarında işbirliğinin arttırılması başta olmak üzere ticari ve ekonomik ilişkilerin temelini oluşturan konularda girişimlerde bulunulması; somut işbirliği alanlarının tespit edilmesi gibi konularda çalışmalar yapmayı hedeflemektedir.

İş Konseyi, İran ile ikili ekonomik ilişkilerin gelişmesini sağlamak adına iki ülke işadamlarının var olan ya da potansiyel fırsatlar konusunda bilgilendirilmesini hedefleyerek yeni bir döneme hazırlanmaktadır.

SON DÖNEM FAALİYETLER

- İran'da Yatırım Ve İşbirliği Fırsatları Toplantısı, 19 Ocak 2016/ İstanbul)
- Yeni Dönemde İran İle Bankacılık İlişkileri Toplantısı, 16 Şubat 2016 / İstanbul
- T.C. Başbakanı Ahmet Davutoğlu'nun katılımlarıyla, İran – Türkiye İş Forumu, 05 Mart 2016 / Tahran
- Trabzon Ticaret Odası ile İran'daki Potansiyel İş Fırsatlarının Değerlendirilmesi Forumu, 11 Mart 2016 / Trabzon
- Konya Ticaret Odası ile Türkiye-İran İş Forumu, 9 Nisan 2016 / Konya
- ABD Başkanı Barrack Obama'nın İran Politikası Eski Danışmanı Richard Nephew ile İran Değerlendirme Toplantısı, 9 Haziran 2016 / İstanbul
- İran'da İş Yapma Semineri, 6 Ekim 2016/ İstanbul
- İran'da Tekstil-Hazır Giyim Sektörlerinde İş Yapma ve Yatırım Semineri, 17 Kasım 2016 / İstanbul
- İran'daki Potansiyel İş Fırsatlarının Değerlendirilmesi Toplantısı, 11 Mart 2016 / Trabzon
- DEİK ve Adana Ticaret Odası İşbirliğiyle İran Ülke Tanıtımı Toplantısı, 25 Ocak 2017 / Adana
- DEİK ve Deloitte Türkiye İşbirliği ile İran'da İş Yapma ve Bankacılık Semineri, 19 Nisan 2017 / İstanbul
- Türkiye – İran Yatırım, Ticaret ve İşbirliği İmkanları Toplantısı, 17 Mayıs 2017 / Ankara
- T.C. Ekonomi Bakanı Sayın Nihat Zeybekci'nin İran Ziyareti kapsamında TİM ve DEİK İşbirliği ile Türkiye-İran İş Forumu ve Tahran Türk Ticaret Merkezi Açılışı, 8-10 Temmuz 2017 / Tahran
- Tebriz Ticaret Odası Üyeleri ile Toplantı, 6 Ekim 2017 / İstanbul

İLETİŞİM BİLGİLERİ

➤ Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği

Büyükelçi: Rıza Hakan Tekin

Telefon: +98 21 3 595 11 00

Faks: +98 21 3 311 79 28

E-posta: embassy.tehran@mfa.gov.tr

Posta adresi: Ferdowsi Ave. No. 337 P.O.Box: 11365-8758 Tehran

Facebook Adres: [facebook/T.C.TAHRAN BÜYÜKELÇİLİĞİ](https://www.facebook.com/T.C.TAHRAN_BUYUKELCILIGI)

Twitter Adres: twitter.com/TahranBE

➤ Türkiye Cumhuriyeti Meşhed Başkonsolosluğu

Başkonsolos: Mehmet Doğan

Telefon: + 98 51376 451 50 (Tatil günleri ve mesai saatleri dışında): + 98 935 974 1707

Faks: + 98 51376 200 31

E-posta: consulate.mashhad@mfa.gov.tr

Posta adresi: T.C. Meşhed Başkonsolosluğu Bulvar-i Sajjad Khiyaban-i Gelayol No: 45 Mashhad-İran

Facebook Adres: [facebook/T.C.MEŞHED BAŞKONSOLOSLUĞU](https://www.facebook.com/T.C.MESHED_BASKONSOLOSLUGU)

Twitter Adres: <https://twitter.com/TCMeshedBK>

➤ Türkiye Cumhuriyeti Tebriz Başkonsolosluğu

Başkonsolos: Çağlar Fahri Çakıralp

Telefon: +98 41 3327 18 82, +98 41 3327 18 83

Faks: +98 41 3332 49 07

E-posta: consulate.tebriz@mfa.gov.tr

Posta adresi: Kuye Vale Asr Khiyabani Forughi Falakai Homafar Kuçe-i Farhangian No:8 TEBRİZ

Facebook Adres: [facebook/T.C.TEBRİZ BAŞKONSOLOSLUĞU](https://www.facebook.com/T.C.TEBRIZ_BASKONSOLOSLUGU)

Twitter Adres: <https://twitter.com/TebrizBK>

➤ Türkiye Cumhuriyeti Urumiye Başkonsolosluğu

Başkonsolos: Mehmet Bulut

Telefon: +98 44 3347 87 70 (santral), +98 44 3345 88 01-347 45 76(ikametgah)

Faks: + 98 44 3346 95 95

E-posta: consulate.urmia@mfa.gov.tr

Posta adresi: Khayabane Shahid Dr. Beheshti No:30 Orumieh-Iran

Facebook Adres: [facebook/T.C.TEBRİZ BAŞKONSOLOSLUĞU](https://www.facebook.com/T.C.TEBRIZ_BASKONSOLOSLUGU)

Twitter Adres: <https://twitter.com/TebrizBK>

➤ Türkiye Cumhuriyeti Tahran Ticaret Müşavirliği

Telefon: + 98 21 3391 3592

Faks: + 98 21 3392 4952

E-posta: tahran@ekonomi.gov.tr

Posta Adresi: Ferdowsi Ave. No: 337 P.O.Box: 11365-8758 Tehran

➤ Organization for Investment, Economic and Technical Assistance of Iran

Telefon: +98 21 3396 7043, +98 21 3396 7770

E-Posta: m.khazaee@investiniran.ir

Web Sitesi: <http://www.investiniran.ir/en/home>